

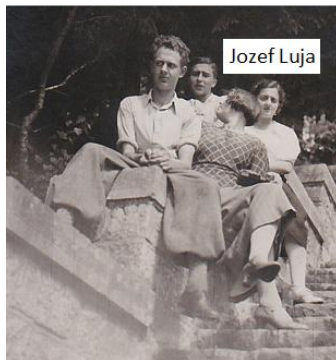

Leo Vinken (1923-1944) en Jozef Luja (1924-1945)

Over Weltense oorlogsslachtoffers

Leo Vinken

Jozef Luja

COLOFON

@ Marcel Krutzen

Gilbert Peeters

Ria Blank-Bosch

Welten-Heerlen, 2014

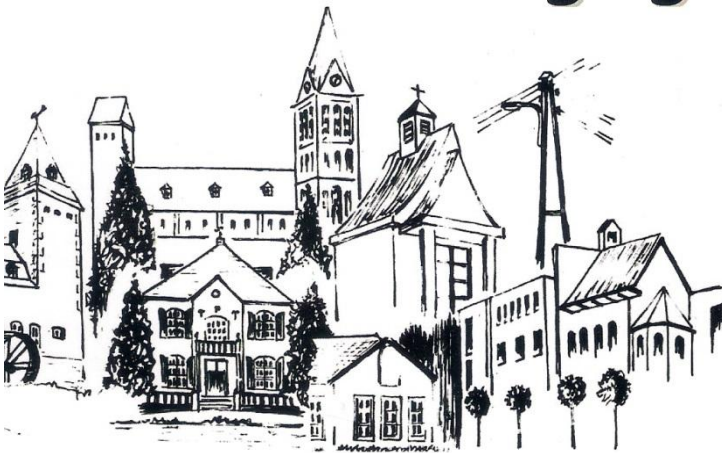
Redactie:

Marcel Krutzen

Foto's cover: Collectie Heemkundevereniging Welten-Benzenrade

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	3
Leo Vinken (1923-1944)	5
Jozef Luja (1924-1945)	26
Leo en Jozef	34
Andere slachtoffers	36
Bevrijding en 'zuivering'	39
Burgers van Heerlen!	41
Nawoord	42
Bijlage Vinken	43
Bijlage Luja	47
Jo Knubben	48
Bronnen	52

Voorwoord

Welten-Benzenrade kent drie dodelijke slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog: Karel van Berckel, Leo Vinken en Jozef Luja.¹

Dr. Karel van Berckel (1892-1944), als chirurg verbonden aan het Sint Josephziekenhuis te Heerlen, samen met zijn gezin wonende aan de Welterlaan 42, was een van de leiders van het Zuid-Limburgse verzet. Op 26 augustus 1944 werd hij door de Duitse geheime politie gearresteerd. Op 5 september 1944 werd hij in Kamp Vught (Brabant) gefusilleerd en vervolgens gecremeerd. Van Berckel was en

¹ Tijdens een dramatisch schietincident bij de Weltermolen op 11 september 1944 viel nog een dode: Frits van Ommeren. Van Ommeren woonde niet in Welten-Benzenrade, maar in het Eikenderveld. Drie andere personen raakten gewond: Jan Frijns, Winy Haenen en Giel Claessen. Zie: Heemkundevereniging Welten-Benzenrade, *Welten en Benzenrade tijdens en na de Tweede Wereldoorlog* [Welten, juli 2013], p. 30 e.v.

is nog steeds bij veel Weltenaren en andere Heerlenaren bekend. Over hem verschijnen regelmatig artikelen.² Rondom Bevrijdingsdag herdenken kinderen van de Weltense Sint Martinusschool zijn gewelddadige dood.

In tegenstelling tot Karel van Berckel zijn Leo Vinken en Jozef Luja, twee jongens uit de Weltertuinstraat, vrijwel geheel onbekende personen. Zij werden op 20 augustus 1944 opgepakt, kwamen uiteindelijk in kamp Neuen-gamme terecht en stierven op jonge leeftijd. Leo en Jozef bekleedden geen topfuncties. Zij waren geen regionale verzetsleiders. Over hen bestaat slechts weinig informatie. Vandaar dit boekje, bestemd voor jong en oud. Opdat ook Leo en Jozef – en andere Weltense oorlogsslachtoffers – niet vergeten zullen worden!

Welten, juli 2014

Marcel Krutzen en Gilbert Peeters

Dr. Karel van Berckel
Foto: Collectie Atrium Medisch Centrum

² Zie Lodewijk Crijns: 'Met Godsvertrouwen voor het vuurpeloton. Karel van Berckel, verzetsman en chirurg te Heerlen', Land van Herle [2013], nr. 3.

Leo Vinken (1923-1944)

Op 22 januari 1909 trad Peter Joseph Vinken met Geertruid Odekerken in het huwelijk te Heerlen. De bruid was 20, de bruidegom 22 jaar oud.

Het echtpaar Vinken kreeg tien kinderen: vier zonen en zes dochters. Leo werd op 7 juni 1923 in Heerlen geboren.

Familie Vinken woonde aan de Welvertuinstraat 66 en had een winkel in koloniale waren. Deze winkel was ontworpen door architect H. Stoks en werd omstreeks 1925 gebouwd. Kapsalon Driessen vestigde zich aan de Welvertuinstraat 68.

Limburgsch Dagblad 1932

*Welvertuinstraat 66-68 anno 2014
Foto: www.benpatelski.nl*

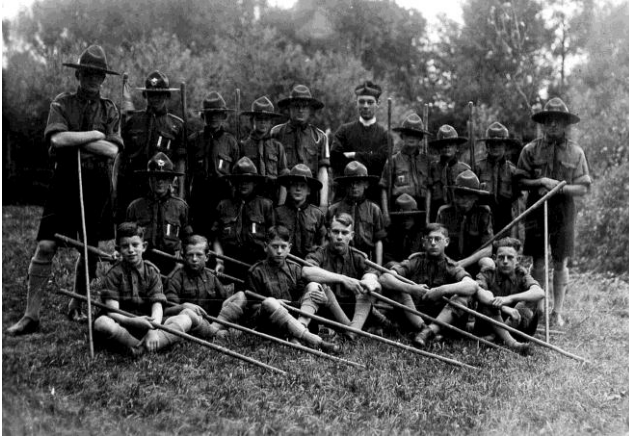
Vader Vinken was niet alleen winkelier, maar ook mijnwerker. Hij was in dienst van de mijn Laura en Vereniging te Eijgelshoven. In 1946 vierde hij zijn 40-jarig dienstjubileum. Hij was voorman in een steensilo.

Limburgsch Dagblad, 15 juni 1946

In 1937 werd het gezin Vinken door rampspoed getroffen: moeder Geertruid overleed op 48-jarige leeftijd. Zoon Leo was toen 14 jaar oud. Voortaan werd de winkel vooral door dochter Elisabeth (Lies) Vinken gedreven. Zij trouwde met Weltenaar Charles Eussen. Na een langdurige ziekte overleed zij, kinderloos, op 16 december 1967 op 51-jarige leeftijd.

Leo bezoekt jongensschool Sint Martinus. Hij was lid van de Weltense verkennerij (Martinusgroep), de Heilige Familie en de Katholieke Actie. Later werd hij kantoorbediende.

*Verkenners Welten, 1938. Eerste rij, zittend, uiterst rechts: Leo Vinken
Foto: Collectie Heemkundevereniging Welten-Benzenrade*

Op 10 mei 1940 viel Nazi-Duitsland Nederland binnen.
Vanuit Aken veroverde *Oberleutnant* Scholten Heerlen. De
strijd was snel beslecht.

*Grüne Polizei op het Emmaplein te Heerlen
Foto: Collectie Rijkkheyt*

Kapitänleutnant (marineofficier) Dr. Ackermann werd *Ortskommandant* en vestigde zich in Hotel 'Germania' in de Saroleastraat te Heerlen. Marcel van Grunsven trachtte als 'burgemeester in oorlogstijd' de belangen van de Heerlense bevolking te behartigen, een zeer moeilijke opgave. Heerlen werd het middelpunt van allerlei propagandabijeenkomsten. Anton Mussert (NSB-leider), Seyss Inquart (*Reichskommissars für die besetzten niederländischen Gebiete*), Robert Ley (leider *Deutsche Arbeitsfront*), Hans Albinn Rauter (vertegenwoordiger van de *SS* in Nederland), Fritz Smidt (politiek vertegenwoordiger van de Duitse nazipartij *N.S.D.A.P.* in Nederland) en andere 'topfiguren' bezochten Heerlen en omgeving.

In Heerlen was sprake van samenwerking met en van verzet tegen de Duitse bezetter. Aanvankelijk was de houding van de Heerlense bevolking tegenover de Duitsers 'mild'. Toen er echter vanaf medio 1942 Joden opgepakt werden, werd de sfeer grimmiger. Het verzet nam toe. Er werden onder meer aanslagen gepleegd op NSB-politiecommissaris George Seelen en op Landwachter en Jodenjager Mathias Jozef Raeven (1910-1944).³

Gedurende de periode 1943-1945 was de gehuwde Ludzert Hoks wachtmeester bij de Arbeidscontroledienst (*Arbeitskontrolldienst* oftewel *AKD*) te Heerlen. De *AKD* was

³ Aardappelhandelaar Raeven werd op maandag 14 augustus 1944 op de Molenberg door verzetsman P.G.J. Janssen doodgeschoten. Door geestverwanten werd hij op de Akerstraat in Heerlen begraven. George Seelen, NSB-politiecommissaris gedurende het tijdvak 1941-1943, werd in 1948 tot zes jaar cel veroordeeld. Behalve G. Seelen werden nog verschillende andere Heerlense politiefunctionarissen gearresteerd, veroordeeld en ontslagen wegens collaboratie.

ingesteld om mannen op te sporen, die zich aan de *Arbeitseinsatz* (dwangarbeid) in Duitsland onttrokken hadden door onder te duiken, maar arresteerde tijdens controles ook Joden en andere onderduikers. AKD-mannen droegen het Nederlandse politie-uniform, maar konden ook in burger optreden. Zij bezaten het legitimatiebewijs van de Nederlandse politie en een aparte *Ausweis*. Zij waren vaak op gewestelijke arbeidsbureaus actief.

Foto: Collectie Rijkzeker

Hoeve Geleenhof: Schuil- en slaappleats van mannen die weigerden voor de Duitsers graafwerkzaamheden te verrichten. Begin september 1944. Staande van links naar rechts: ir. P. Corten Sr, J. Kuipers, Th. Vogels, L.J.M. Corten, W. Vogels, Hermans. Middelste rij: Bisschop, Boele, W. Hermans, Paul J.M. Corten, C. Trommelen, Trommelen Sr. Voorste rij: Alfred J.M. Corten, Albert Corten, J. Hermans en Frans Vogels.

OPROEP

**Alle mannen
VAN 17-55 JAAR**

worden hierbij opgeroepen vanaf

DINSDAG 5 SEPT. 1944

**1/2 UUR v.m. op het Gemeentehuis van
hun woonplaats aanwezig te zijn.**

Zoo mogelijk mede te brengen: een steekschop of panschop,
een pikhouweel, bijl of handzaag en een kruiwagen, eetblik
en lepel.

Wie niet tijdig verschijnt wordt bestraft

Alle andere oproepen (arbeidsbureau enz.) zijn voorloopig ongeldig.

voor boterham moet een ieder zelf zorgen.

Der Beauftragte des Reichskommissars für die Provinz Limburg.
Im Auftrag: V O I G T

Dwargarbeit: loopgraven en tankvallen graven

Onder meer Hub Dassen, adjunct-directeur van het Heerlens Arbeidsbureau, en Albert Appelman, longarts, probeerden tijdens WO II te voorkomen dat Heerlense (jonge)mannen voor de Arbeitseinsatz werden goedgekeurd.

Foto: Collectie Rijkzeker

Ludzert Hoks werd op 27 maart 1911 te Haulerwijk (Friesland) geboren. Oorspronkelijk was hij bakker in Groningen. In 1940 was hij als oorlogsvrijwilliger naar Duitsland gegaan. Later werd hij SS-bewaker van Kamp 'Erica' in de bossen bij Ommen te Overijssel. Hoks – bijgenaamd het 'Beestmens', de 'Bloedhond der Duitsers', de 'Mensenjager' – stond bekend vanwege zijn gruwelijke misdaden.

In de Mijnstreek wist hij als wachtmeester van de *Arbeitskontrolldienst* zo'n 200 onderduikers op te sporen en aan de Duitsers uit te leveren. Door zijn toedoen verloren 22 mensen uit Heerlen en omgeving hun leven. Hoks was ook 'kopjager'. Hij jaagde op Joden. Zo ontving hij eens 25 gulden voor het aanbrenge van zes Joden.

Het Heerlense verzet wilde Hoks in 1944 liquideren. In Gelderland was in 1943 een aanslag op hem mislukt.

Aan Z. 18 (H. a. v.).

Aan het g.a. zijn verbonden 6 Arbeitseinsatzpolizeimenschen van Ommen, die de onderduikers en contractbrokers naar Amersfoort sturen. Hoofd van deze schurken is een zekere H. . Het is een blonde jongeman, van ca. 25 tot 30 jaar oud, draagt een bril, is vrij lomp van gestalte. Deze H. is een uiterst gevaarlijke kogel (A la R.). Hij heeft zich o.a. in Doermond bij een contact als onderduiker gemeld om achter onze zaak te komen. Heeds erden gaf ik voor, dat de kogel voor hem het allerbeste zou zijn. Kan thans geen werk daarvan gemaakt worden?

Hij logeert met zijn assistenten in het Grand Hotel te Heerlen. Ieder meer personeel van hen beschikbaar niet. Hij is het, die de meeste tegeluid thans vindt en die voorlichter de valse Ausweise aanzit. Nogmaals: Kogel dringend gewenst!!

Jos.

Jos Hoogeveen, 'Eveneens voor de goede orde': Heerlen in oorlogstijd 1940-1945 [Heerlen 1984], 107

Aan Z. 18 (Harry).

Aan het g.a. (Gewestelijk Arbeidsbureau, MK) zijn verbonden 6 Arbeitseinsatzpolizeimensen van Ommen, die de onderduikers en contractbrekers naar Amersfoort sturen. Hoofd van deze schurken is een zekere H (Hoks, MK). Het is een blonde jongeman, van ca. 25 tot 30 jaar oud, draagt een bril, is vrij tener van gestalte. Deze H. is een uiterst gevaarlijke kerel (á la Raeven, MK). Hij heeft zich o.a. in Roermond bij een contact als onderduiker gemeld om achter onze zaak te komen. Reeds eerder gaf ik door, dat de kogel voor hem het allerbeste zou zijn. Kan thans geen werk daarvan gemaakt worden? Hij logeert samen met zijn assistenten in het Grand Hotel te Heerlen. Over meer personalia van hem beschik ik niet. Hij is het, die de meeste jongelui thans vangt en die vooral achter de valse Ausweise aanzit. Nogmaals: Kogel dringend gewenst!!

Jos.

Weltenaar Leo Vinken was één van de slachtoffers van L. Hoks, bijgenaamd 'De Bril'. Evenals verschillende andere Heerlenaren – onder meer de heren M. Coort, P.M. Erkens, J. Schutte, A. Schram, L. Sluymers en H.J.M. Suilen – werd Leo door Hoks opgespoord en uitgeleverd, aldus het *Limburgsch Dagblad* van 21 oktober 1947. Later kwamen alle gevangenen om het leven, vooral in *KZ Neuengamme* (Zie bijlage Vinken).

In de vroege ochtend van 21 augustus 1944 werd Vinken door Duitsers uit zijn ouderlijke woning 'gesleurd'. Tijdens de inval werd een foto van toenmalig koningin Wilhelmina

van de muur gehaald en op de grond vertrappt, zo wordt verteld. Door dorpsgenoten zou Leo verraden zijn, luidt de tekst op zijn dodenprentje. Ook bakkerszoon Jozef Luja die slechts enkele huizen verderop woonde, werd opgepakt.

Volgens een dagrapport van de gemeentepolitie Heerlen werden Leo en Jozef op last van de Arbeidscontroledienst (Ludzert Hoks) om 06.00 uur op het politiebureau aan de Akerstraat ingesloten. Aldaar werden ze 'verhoord'.

*Politiebureau Akerstraat Heerlen
Foto: Collectie Rijkheyt*

Op 21 augustus werden Leo en Jozef samen met enkele andere personen, onder toezicht van Hoks, naar Kamp Amersfoort getransporteerd. *Polizeiliches Durchgangslager Amersfoort* (PDA) was niet alleen een doorgangskamp, maar ook een berucht werk- en strafkamp onder commando van SS'ers. De eerste groep gevangenen arriveerde in augustus 1941. Het merendeel van de gevangenen waren onderduikers, meestal jongens en mannen die aan de *Arbeitseinsatz* hadden willen ontkomen.

*Arbeidscommando Kamp Amersfoort
Foto: www.kampamersfoort.nl*

*Kamp Amersfoort
Foto: Leeuwarder Courant, 23 november 1967*

Kamp Amersfoort was een ‘vergaarbak’ voor in totaal 35.219 gevangenen die later ‘gedistribueerd’ werden naar hun uiteindelijke bestemming: Dachau, Scheveningen, Auschwitz, Bergen-Belsen, Neuengamme, Mauthausen.

Een van de wreedste kampbeulen was Joseph Kotälla, nota bene een psychiatrisch patiënt. Hij was *Unterschutzhaft-lagerführer*. Na de oorlog werd hij ter dood veroordeeld. Samen met Willy Lages, Ferdinand aus der Fünten en Franz Fischer vormde hij ‘De vier van Breda’. Kotälla stierf in de Bredase gevangenis in 1979.

Foto Kotälla: <http://www.holocaust-lestweforget.com>

Tijdens de Tweede Wereldoorlog woonden er in Welten verschillende NSB'ers en Rijksduitsers. Rijksduitsers waren Duitsers, al dan niet met een Nederlandse vrouw getrouwd, die zich reeds vóór de oorlog in Nederland gevestigd hadden om hier een nieuw bestaan op te bouwen. Een aantal van hen schaamde zich toen Hitler aan de macht kwam en zocht aansluiting bij het verzet.

Aan de Weltertuintstraat 51 en 78 en aan de Mergelsweg 16 woonden NSB'ers. Oudere Weltenaren herinneren zich hun namen nog goed. Aan de Pijnsweg 6 en 24 woonden enkele Rijksduitsers. Vanwege hun afkomst of politieke voorkeur werden zij dikwijls gewantrouwd.

Een enkele Weltense NSB'er liep geüniformeerd door de straten. De meest fanatieke of gevaarlijke NSB'er woonde in de Mergelsweg, zo wordt verteld. Het betrof 'de heer' S.

Marcherende NSB'ers
Foto: www.volkskrant.nl

Medio september 1944 waren de woningen van de Welten-
se NSB'ers en Rijksduitsers verlaten, lezen wij in een
archiefstuk. Wellicht waren zij gevlucht of gearresteerd.

Volgens sommige Weltenaren zou niet alleen Leo Vinken,
maar ook Jozef Luja door dorpsgenoten, door Weltense
NSB'ers, verraden zijn. Zoals gezegd woonden er aan de
Weltertuinstraat enkele NSB'ers. Zij woonden vlakbij de
families Vinken en Luja. Zij zouden ook bij de arrestatie van
Leo en Jozef betrokken zijn geweest, wordt althans door
enkele oudere Weltenaren stellig beweerd.

*Foto: www.noord-hollandsarchief.nl
Op zoek naar Vinken en Luja, zou de tekst bij deze foto kunnen luiden*

Een of meer dagen voordat Leo en Jozef gearresteerd werden, zouden zij nog gewaarschuwd zijn, wordt verteld: zij moesten hun mond niet voorbijpraten en zo snel mogelijk onderduiken omdat zij wel eens door de Duitsers gezocht zouden kunnen worden voor de *Arbeitseinsatz*.⁴ Al dan niet uit jeugdige overmoed of naïviteit zouden zij deze waarschuwing genegeerd hebben. Zij zouden thuis zijn gebleven, waanden zich wellicht veilig, dachten mogelijk niets 'fouts' gezegd of gedaan te hebben en gevaar te lopen. Anders zouden zij toch meteen gevlucht zijn, zou je denken. Over de *Arbeitseinsatz* gesproken. Van augustus 1944 tot en met maart 1945, dus vlak voor afloop van de oorlog,

⁴ Na de liquidatie van Landwachter en Jodenjager Mathias Raeven op maandag 14 augustus 1944 werd de avondklok (spertijd) ingesteld. Na 22.00 uur mocht zich niemand meer op straat bevinden of begeven. Vinken of Luja of beiden zouden zich hieraan niet gestoord hebben of zouden hierover in het openbaar kritische opmerkingen gemaakt hebben, wordt althans door sommige Weltenaren beweerd. Of er een verband bestaat tussen hun – anti-Duitse – houding en hun arrestatie is niet duidelijk. Vooralsnog ontbreken de harde feiten.

waren er overal in Nederland razzia's om mannen op te pakken. Deze mannen moesten in Duitsland of in gebieden die door de nazi's bezet waren, dwangarbeid verrichtten, onder meer voor de Duitse oorlogsindustrie.

Foto: Verzetsmuseum Amsterdam

Overigens, behalve Leo en Jozef werden ook andere jonge Weltenaren door de Duitsers gezocht, en wel voor de *Arbeitseinsatz*, wordt verteld.

Eén iemand had geluk, omdat de ruimte waarin hij zich bevond niet doorzocht werd door de Duitsers. Hij zou zich achter een hoge stoel verscholen hebben. Een andere wist bijtijds te ontsnappen door bij een bevriende boer 'In gen Dael' te Ubachsberg onder te duiken, zo luidt het verhaal.

'In gen Dael'

Foto: Collectie Rijkzeker

Leo Vinken kwam als 'politiek gevangene' op 9 september 1944 in concentratiekamp Neuengamme terecht. Neuengamme is een dorpje dat 18 kilometer ten zuidoosten van Hamburg (Noord-Duitsland) ligt.

Bij aankomst in Neuengamme moesten alle gevangenen hun persoonlijke bezittingen afgeven. Vervolgens werd al hun lichaamshaar afgeschoren. In plaats van hun eigen naam kregen zij een nummer op een zinken plaatje. Dit plaatje moest om de nek gedragen worden. 'Politieke gevangenen' waren herkenbaar aan een rode driehoek op hun kleding. De SS probeerde de morele en psychische weerstand van de gevangenen te breken door hen in vernederende omstandigheden te laten leven en werken. De barakken waren overvol, sanitaire voorzieningen waren volstrekt ontoereikend, enige privacy was er niet. Men

kreeg onvoldoende voedsel en moest zware lichamelijke arbeid verrichten.

Foto: www.ERINNERUNGUNDZUKUNFT.de

Leo behoorde tot een van de ruim 5.500 Nederlanders – mannen en vrouwen – die naar dit kamp getransporteerd werden. Het merendeel van de gevangenen zat in het verzet. Daarnaast zaten er homofielen, gijzelaars, Joden, Jehova's Getuigen, zwarthandelaren en anderen gevangen. Naarmate de nazi's meer verliezen leden, werd de situatie voor de gevangenen slechter. Er was vrijwel geen eten en drinken. De terreur van de kampbewakers nam grote vormen aan. Uiteindelijk keerde slechts tien procent van de Nederlandse gevangenen in 1945 naar hun vaderland terug.

Neuengamme

Foto: <http://www.dpcamps.org/neuengamme.jpg>

Leo keerde niet naar Welten terug.

Op zaterdag 30 december 1944 om 06.00 uur stierf hij in een ziekenbarak van Neuengamme. Hij overleed aan 'algemene hartzwakte'. Wat heet?

Leo werd slechts 22 jaar oud. Hij was ongehuwd. Volgens zijn overlijdensakte was hij kantoorbediende, volgens het slachtofferregister van de Oorlogsgravenstichting student. Misschien was hij én kantoorbediende én student. Leo had gevangenenummer 48994. Voor kampbewakers was hij niet meer dan een nummer, een object, een instrument. Zijn menselijke waardigheid werd volstrekt genegeerd.

Häftlingskarte															
Einlieferungsstelle		Einlieferungsdatum			Häftlingsart		Geburts-			Geschlecht		Familienstand		Kinder	
Stapo		09	09	44	Poli		07	06	23	männlich ☒		ledig ☒			
Staatsangehörigkeit		Hauptberuf			1. Nebenberuf		2. Nebenberuf		3. Nebenberuf						
A Holl.		3 06			559										
Wehrdienstverhältnis		T.-Grad		Anzahl Vorstrafen		Gefängnis Monate		Zuchthaus Monate		Eingeliefert in KL					
										Neuengamme					
Zugangsart		Überstellung an KL		Häftlings-Nr.		eingesetzt als			Abgangs-		Holl. Verw.				
E		Neuengamme		09 48994		H. u. L. 1940			C. 3		30. 10. 44				
Bemerkungen:		Kontrollvermerk													
		ausgestellt		verschlossen		Luftl. geprüft									
		M		182		8									

KL 100-B.66 - 200.000

No.	Name	Geburts-	Dates	Sten	Todesursache
20	Polocora, Wacimica	12. 2. 29	20. 10. 44	2 20	Herzschwäche
21	Zankovic, Miroslav	10. 2. 20	"	3 20	Septis. u. Pleuropneum. per. lobum AC, Angina
22	Janakovic, Petrus	12. 2. 21	"	3 20	Gehirn Schlag
23	Novakovic, Stefan	11. 2. 19	"	3 20	Entzündl. d. Harnbl.
24	Medica, Boris	12. 2. 20	"	4 20	Herzschwäche
25	Keckovic, Frank	2. 2. 22	"	4 20	Allgem. Herzschwäche
26	Van Nibelen, Constant	12. 2. 15	"	4 20	"
27	Wajszel, Lajos	10. 2. 22	"	4 20	Entzündl. d. Harnbl.
28	Van Anna, Benkovic	10. 2. 22	"	4 20	Entzündl. d. Harnbl.
29	McLennan, Gordon	22. 2. 22	"	4 20	Herzschwäche
30	Leinic, Miroslav	5. 2. 22	"	4 20	Entzündl. d. Harnbl.
31	Kracich, Rudolf	1. 2. 22	"	5 20	"
32	Stanc, Augustin	12. 2. 22	"	5 20	Herzschwäche
33	Wuligenski, Benito	12. 2. 22	"	5 20	Allgem. Herzschwäche
34	Kriton, Miroslav	10. 2. 20	"	5 20	Entzündl. d. Harnbl.
35	Kavoljan, Miroslav	22	"	5 20	"
36	Levic, Jovan	2. 10. 22	"	5 20	Bronchopneumonia
37	Stojkovic, Stjepan	12. 2. 22	"	6 20	Herzschlag
38	Kovacic, Miroslav	2. 2. 22	"	6 20	Allgem. Herzschwäche
39	Kriton, Laco	2. 2. 22	"	6 20	"
40	Kovacic, Jovan	11. 2. 22	"	6 20	"
41	Kocovic, Stjepan	12. 2. 22	"	6 20	Herzschwäche

Doodsoorzaak: Leo staat als derde van anderen vermeld
Archief KZ Neuengamme

Ongeveer vier maanden later, op 4 mei 1945, werd kamp Neuengamme door de geallieerden bevrijd. Later werden er in het kamp onder meer SS'ers en Wehrmachtsoldaten geïnterneerd.

Sterbeurkunde G 1

(Standesamt **Hamburg-Neuengamme** Nr. **XII/158**) L.

Der Bürobeamte **Leo V i n k e n** -----

----- **katholisch** -----

wohnhaft **Heerlen, Holland** -----

ist am **30. Dezember 1944** um **6** Uhr **00** Minuten
in **Hamburg-Neuengamme** **Hausdach 60** verstorben.

Der Verstorbene war geboren am **7. Juni 1923**
in **Heerlen** -----

(Standesamt ----- Nr. -----)

Vater: -----

Mutter: -----

Der Verstorbene war -- nicht -- verheiratet e

Allgemeine Herzschwäche. Dr.

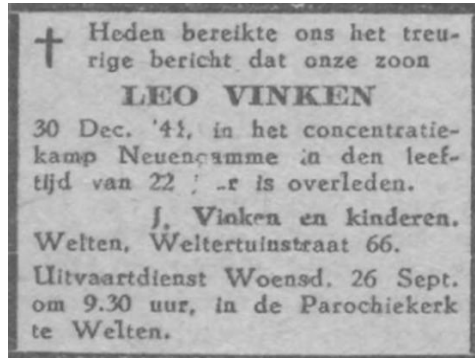
Hamburg, den **15. März 1946** 19__

Der Standesbeamte
Vertretung:
Reuter

 (Siegel)

C 251. Sterbeurkunde mit Elternangabe.
Verlag für Standesamtwesen G. m. b. H., Hamburg C 251

*Overlijdensacte Leo Vinken
Collectie Centraal Bureau voor Genealogie*

Advertentie Limburgsch Dagblad, 19 september 1945

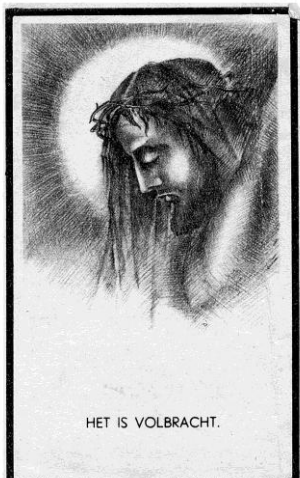
Van het overlijden van zoon Leo kreeg zijn familie pas in september 1945 bericht, wellicht via het Rode Kruis. Aan de Akerstraat 17 te Heerlen was een informatiebureau van het Rode Kruis gevestigd. Aldaar lagen 'dodenlijsten' van in Neuengamme omgekomen staatsburgers ter inzage.

 Gemeente Heerlen Provincie Limburg

Naam: Vinken
 Voornamen: Leo
 Adres: Heerlen Weldert st 66
 Geb. datum: 7-6-1919 Heerlen
 Overleden te: Neuengamme (D) den: 30-12-44
 Bijzonderheden: In concentratiekamp.

Medegedeeld door: Landesamt: Hamburg-Neuengamme
 Adres: afz. benidd. van kap. L. Th. Dresten
 Gerepatrieerd uit:
 Repatrieringsnummer: _____ Nr. Pers. Bew.: _____
 K 1729

Collectie Centraal Bureau voor Genealogie

'Het is volbracht'

Dodenprentje van Leo Vinken

Foto: Collectie Heemkundevereniging Welten-Benzenrade

Ludzert Hoks werd in april 1945 in de buurt van Epe (Gelderland) door Canadese militairen gearresteerd. In 1947 werd hij door het Bijzonder Gerechtshof Maastricht tot de doodstraf veroordeeld. “Voor dit individu kan geen plaats meer zijn in deze wereld”, aldus advocaat-fiscaal (openbaar aanklager) Baron van Voorst tot Voorst. In 1948 werd de doodstraf omgezet in 20 jaar gevangenisstraf. Hoks werd in de ‘Blokhuispoort’ te Leeuwarden en in ‘De Koepel’ te Breda gedetineerd. In 1958 werd hij vervroegd vrijgelaten. In 1985 overleed hij in zijn woonplaats Amersfoort.

Jozef Luja (1924-1945)

Gerard Joseph (Jozef) Luja werd op 27 januari 1924 in Simpelveld geboren. Hij had één oudere zus: Anna Maria Helena (Anna of Annie), geboren te Heerlen op 6 mei 1920.

*Links Leo Vinken en uiterst rechts ligt Jozef Luja
Foto: Collectie Heemkundevereniging Welten-Benzenrade*

De ouders Luja – vader Leo Luja (Wittem, 1892 - Heerlen, 1959) en moeder Helena Meertens (Kerkrade, 1892 - Heerlen, 1954) – waren op 25 juli 1919 te Kerkrade in het huwelijk getreden. Leo was toen 27 jaar oud en mijnwerker van beroep, Helena 26 jaar en zonder beroep. De vader van Leo was bakker, de vader van Helena verzekeringsagent. Na het overlijden van Helena Luja in 1954 trad Leo in het huwelijk met Maria Philomena Schröder (zie bijlage Luja).

De echtelieden Luja dreven aan de Weltertuintstraat 80 een bakkerij met bakkerswinkel. De winkel telde verschillende personeelsleden. Jozef werd bakkersknecht. Soms lieten Weltenaren hun zelfgemaakte vlaai door Luja bakken. Ook verkocht Luja zure haringen, zeker tijdens vastentijd. Op de toonbank stond een grote pot met haringen, wordt verteld.

Limburgsch Dagblad 1932

*Knecht Werner, Anna en Jozef Luja
Foto: Collectie Heemkundevereniging Welten-Benzenrade*

In juli 1941 slaagde Jozef voor het middenstandsexamen.

Limburgsch Dagblad 1941

*Geheel links huize familie Scholten, dan Bakkerij Luja
Foto: Collectie Heemkundevereniging Welten-Benzenrade*

Jozef was niet alleen ambachtsman, maar ook verzetsman, zo lezen wij op de website van de Oorlogsgravenstichting.

Samen met dorpsgenoot Leo Vinken werd Jozef Luja eind augustus 1944 gearresteerd en naar het politiebureau van Heerlen gebracht. Evenals Leo werd ook hij naar kamp Amersfoort getransporteerd. Begin september 1944 werd hij naar concentratiekamp Neuengamme gedeporteerd. Dit kamp bestond uit tientallen 'buitenkampen', onder meer kamp Hüsüm. Met gevangenen werd van het ene naar het andere kamp 'gesleept'. Overal moest dwangarbeid verricht worden. Volgens gegevens van het Centraal Bureau voor Genealogie zou Jozef Luja nog op 17 april 1945 gezien zijn tijdens een transport van Neuengamme naar Hamburg. Wie hem gezien had, is niet bekend.

LUJA

Luja, Gerard Jozef. Geb. 17 Januari 1924.
Woonplaats Welten (Heerlen). Bakker.
Gearresteerd 20 Augustus 1944 en via
Ommen overgebracht naar Amersfoort.
Begin September 1944 naar Neuengamme
(Hüsum). Zou 17 April 1945 nog
gezien zijn op transport van Neuengamme
naar Hamburg.

Bovenstaande gegevens blijken niet helemaal te kloppen. Volgens officiële gegevens is Jozef namelijk op Paaszondag 1 april 1945 te Cloppenburg (Duitsland) op 21-jarige leeftijd overleden. Hij zou 'im Zuge der Lagerräumung' – tijdens het ontruimen van het kamp – gestorven zijn. Zijn gevangennummer en doodsoorzaak zijn niet bekend, bericht de website *Weltkriegsopfer Deutschland*.

Cloppenburg is niet alleen de naam van een district in de Duitse deelstaat Nedersaksen, maar is ook de hoofdstad van het gelijknamige district.

In het district Cloppenburg lagen diverse buitenkampen van Neuengamme, onder meer de kampen Meppen-Versen en Meppen-Dalum. Versen en Dalum behoorden tot de 'Emslandlager'. Deze kampen lagen in de buurt van de Nederlandse grens, en wel op veertig kilometer ten oosten van Hardenberg, een plaats in Overijssel.

Vanaf januari 1945 werden duizenden gevangenen uit Neuengamme in voornoemde kampen ondergebracht. Zij

werden onder meer ingezet om in het Emsland tankgrachten te graven ter verdediging tegen de oprukkende geallieerden: project 'Friesenwall'.

Wegens de snelle opmars van Canadese militairen werden de gevangenen van Versen en Dalum op 24 en 25 maart 1945 ijlings naar Neuengamme teruggestuurd, voor velen een barre voettocht ('dodenmars') van 250 kilometer. Op 31 maart 1945 bereikten zij Cloppenburg. Zeer weinig gevangenen wisten de barre tocht richting Neuengamme te overleven. Velen stierven door uitputting.

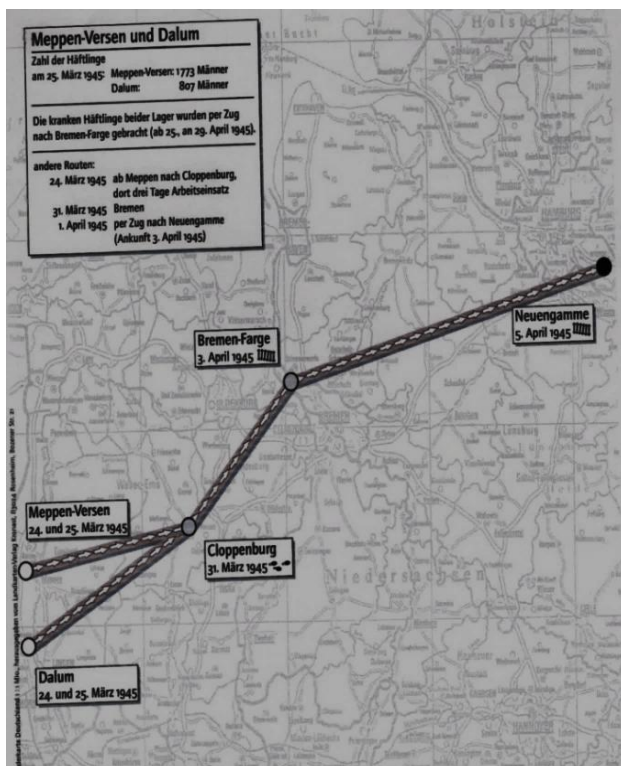
Jozef Luja, afkomstig uit Neuengamme, zat waarschijnlijk in het – zéér beruchte – kamp Dalum, aldus Alyn Beßmann, archivaris van Herdenkingscentrum KZ Neuengamme:

Neuengamme-Häftlinge durchquerten meines Wissens Cloppenburg nur bei der Räumung der Außenlager Meppen-Versen und Meppen-Dalum. Sie erreichten Cloppenburg am 31. März 1945 (...) Dies passt zeitlich mit dem Todesdatum von Joseph Luja zusammen, so dass es sehr wahrscheinlich ist, dass er in einem der beiden Lager inhaftiert war. Vom Außenlager Meppen-Versen liegt eine Liste mit den Namen aller 2064 Häftlinge vor, die dort am 16. Januar 1945 inhaftiert waren. In dieser Liste ist der Name von Joseph Luja nicht enthalten, so dass eine Inhaftierung im Außenlager Meppen-Dalum wahrscheinlicher ist.

Hoe Jozef om het leven is gekomen kunnen wij niet achterhalen. Misschien was hij ernstig verzwakt of gewond, of is hij vermoord. Ook weten wij niet waar hij begraven ligt.

Ich habe bei der Friedhofsverwaltung in Cloppenburg nachgefragt, ob Joseph Luja dort bekannt ist – dies wurde verneint, aldus eerdergenoemde mevrouw Beßmann.

Evenals vele duizenden medegevangenen kan Jozef in een massagraf zijn beland. Hij was immers slechts een nummer.

*Kaart open archief KZ Neuengamme
Jozef stierf in of nabij Cloppenburg*

Lange tijd wisten de ouders Luja niet wat er met zoon Jozef gebeurd was. Zij verkeerden in grote angst en onzekerheid.

Helderzienden werden ingeschakeld om te achterhalen waar hij verbleef, aldus André Kockelkoren , een neef van Jozef die in april 1945 ongeveer tien jaar oud was.

The image shows a screenshot of a memorial page from the website www.soldatenfriedhof.de. The page features a teal header with the website name and a subtitle: "Datenbank über Gefallene, zur Erinnerung an die Opfer von Krieg und Gewalt!". Below the header, the name "Luja, Gerard Joseph" is prominently displayed in bold, followed by "- kein Bild -". The page is divided into two columns of information. The left column, titled "Das Opfer, die Truppe, die Ruhestätte:", lists personal and military details such as birth date (27.01.1924), birthplace (Simpelveld / NL), and death date (01.04.1945). The right column, titled "Daten über Wohnort und mögliche Auszeichnungen:", lists fields for last residence, street, and four types of awards, all of which are currently blank. At the bottom of the page, a horizontal line is followed by the text "Keine weiteren Informationen vorhanden...".

Luja, Gerard Joseph - kein Bild -

<u>Das Opfer, die Truppe, die Ruhestätte:</u>	<u>Daten über Wohnort und mögliche Auszeichnungen:</u>
geboren : 27.01.1924	letzter Wohnort :
Geburtsort : Simpelveld / NL	Straße :
Dienstgrad :	Auszeichnung 1 :
Erkennungsmarke : Häftlingsnummer: unbekannt	Auszeichnung 2 :
Truppenteil :	Auszeichnung 3 :
Todes- / Vermisstendatum : 01.04.1945	Auszeichnung 4 :
Todesland : Deutschland	
Todesort : Cloppenburg im Zuge Lageräumung	
Todesart :	
Erstbestattungsort :	
Ruhestätte / Stadt :	
Grablage :	

Keine weiteren Informationen vorhanden...

Later werd Jozef Luja op de Erelijst voor Gevallenen 1940-1945 geplaatst; een document met namen van tijdens de Tweede Wereldoorlog gesneuvelde Nederlandse militairen en verzetsstrijders, opgesteld door het Rijksinstituut voor

Oorlogsdocumentatie (RIOD), thans Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD).

Lok		Lucas	
Andries Siegerswoude Hoofdonderwijzer Appelscha	8. xii. 1903 20. v. 1944	Gerrit Jan Kampert Wegwerker Veenendaal	28. vii. 1912 7. v. 1945
Lolkema		Ludwig	
Rein Harlingen Analyse Zösehen	11. x. 1923 28. xii. 1944	Jan Augustinusga Garagehouder Utrecht	24. i. 1914 26. v. 1944
Lolkema		Ludwig	
Sytze Oostdongeradeel Woningoprichter Siegburg	8. ix. 1888 21. i. 1945	Jan Smilde Boekhouder Mauthausen	17. xi. 1918 30. iii. 1945
Lommert		Luinstra	
Hindrik Groningen Cliché-tekenaar Dokkum	25. iii. 1923 22. i. 1945	Cornelis Kollumerland Landsbouwer Groningen	31. iii. 1924 4. v. 1943
Lubberink		Luja	
Hendrik Borger Gemeente-ambtenaar Beesterzwaag	8. ii. 1905 21. xii. 1951	Gerard Joseph Simpelveld Bakkersknecht Cloppenburg	27. i. 1924 1. iv. 1945
Lubbers		Lulofs	
Christinus Wieger Icaarderadeel Procureurhouder Westerborle	2. ii. 1899 12. x. 1944	Kristiaan Winschoten Bakker Bornia	10. iii. 1903 27. ix. 1944

Erelijst van Gevallen 1940-1945
website www.erelijst.nl

Opvallend is dat op de grafsteen van de ouders Luja op het kerkhof te Welten, de naam, geboorte- en sterfdatum van zoon Jozef vermeld staan.

*Grafsteen familie Luja-Meertens. Ook Jozef staat op de steen vermeld
Foto: Collectie Heemkundevereniging Welten-Benzenrade*

Leo en Jozef

Wanneer wij de levensverhalen van Leo Vinken en Jozef Luja met elkaar vergelijken, dan ontdekken wij naast verschillen, ook overeenkomsten: beiden woonden aan de Weltertuintstraat; waren zonen van middenstanders; waren ongehuwd; werden door dorpsgenoten verraden; werden in augustus 1944 opgepakt; kwamen in concentratiekamp Neuengamme terecht; stierven toen Heerlen reeds door Amerikaanse soldaten bevrijd was; liggen op een ons onbekende plek begraven. 'Heer, geef hun de eeuwige rust en het eeuwige licht verlichte hen'. Hun boodschap is duidelijk: *Vrijheid is kostbaar, maar niet vanzelfsprekend. Wees dus waakzaam!*

NEUENGAMME (M. HARTMAN-HUIZING)

Hier kwam hij aan, in wagons vol
opeen gepropt, minder dan vee,
ver van huis, vrouw en kind.

Zwoegen en geen eten,
nauwelijks kleren,
kaal geschoren.

Zelfs van zijn naam beroofd,
een nummer als herkenningsteken.

Hier loop ik nu en peil bij lange na
nog niet het leed

dat hier eens werd geleden...

Nu loop ik op dat zelfde

stukje grond

onder de zelfde hemel

te schreien om dat leed.

In vrijheid mag ik hier nu staan

waar eens hun as

als mest werd uitgestrooid.

En wij, wat doen wij nu?

Doen we het beter?

Heer, ontferm U.

Andere slachtoffers

Leo Vinken en Jozef Luja waren niet de enige Weltenaren die in een kamp terecht kwamen. Ook de jonge kapelaan *Lambert Petit* (1907-1955), iemand die mensen hielp onderduiken ('rayonduikhoofd'), kwam in een kamp terecht. Op 23 mei 1942 werd hij gearresteerd. Hij zou het bordje 'Voor Joden verboden', bevestigd aan het gemeenschapshuis te Welten, 'demonstratief verwijderd' hebben, lezen wij. Volgens sommigen zou hij verraden zijn. Op 28 juli 1942 kwam Lambert in kamp Amersfoort aan. Hij kreeg kampnummer 266 en verbleef in barak V. Op 15 oktober 1942 werd hij vrijgelaten. Vanaf medio november 1944 was hij niet meer in staat zijn ambt te vervullen. Hij was invalide geraakt, wellicht door mishandelingen in Amersfoort. Lambert Petit overleed op 22 augustus 1955 in het ziekenhuis te Heerlen ten gevolge van een tragisch ongeval met zijn invalidewagen in Hulsberg.

Foto: Collectie Heemkundevereniging Welten-Benzenrade

Een andere Weltenaar die in kamp Amersfoort terecht kwam, was *Louk Hulsman* (Kerkrade, 1923 - Dordrecht, 2009). Zijn vader, directeur van de Domaniale Mijn te Kerkrade, was reeds in 1933 gestorven. Zijn moeder A. Lambermont stamde uit de beroemde muzikale familie Hennen. Louk woonde aan de Pijnsweg 111, vlak bij de Weltervijver. In zijn straat woonden enkele Rijksduitsers. Louk had enige tijd op internaat Rolduc gezeten. Op het Bernardinuscollege behaalde hij het gymnasiumdiploma.

In 1943 werd Louk lid van een verzetsgroep. In 1944 werd hij gearresteerd wegens het bezitten van valse documenten. Louk belandde in kamp Amersfoort. In september 1944 wist hij uit een trein richting Duitsland te ontsnappen. In april 1945 dook hij onder op de Veluwe. In augustus 1945 sloot hij zich bij de Stoottroepen aan.

Na de oorlog studeerde Louk rechten. Hij werd hoogleraar strafrecht aan de Erasmusuniversiteit te Rotterdam.

Foto L. Hulsman: www.wikipedia

Niet alleen volwassen Weltenaren werden het slachtoffer van de Tweede Wereldoorlog, ook kinderen. Wij denken onder andere aan *Sjefke Langen*, zoontje van boer Langen. Sjefke kwam op 8 oktober 1950 op zevenjarige leeftijd om het leven toen hij samen met zijn broertjes met een granaat speelde.

<p>Tot een blijvend aandenken aan</p> <p style="text-align: center;">Sjefke Langen</p> <p>en aan het droevig noodlottig ongeval, dat hem overkomen is tengevolge van de explosie van een oorlogswerktuig, op Zondag 8 October 1950 te Welten, voorzien van het H. Olliesel. Hij werd geboren te Heerlen 25 Februari 1943.</p> <p>In zijn kinderlijke argeloosheid besette hij niet het gevaar van dit verraderlijk oorlogswerktuig. Het is verwonderlijk dat hij alleen het slachtoffer is geworden, terwijl hij met zijn beide broertjes hiermede een spel van onschuld meende te kunnen spelen.</p> <p>Nog pas 14 dagen geleden ontving hij het H. Vormsel en 's morgens ging hij nog ter H. Tafel, zodat hij voorbereid was op de dood.</p> <p>Wijl hij Gode welgevallig was, werd hij door Hem bemind en weggenomen, opdat de boosheid zijn verstand niet zou bederven, of het bedrog zijn ziel niet verleiden zou. Lieve ouders troost u: ik ben bij Jezus in de Hemel en opgenomen in het koor der engelen. Zusjes, broertjes, vriendjes vaarwel tot bij Jezus in de schone Hemel.</p>	
---	---

Dodenprentje: Collectie Heemkundevereniging Welten-Benzenrade

Granaat ontplofte

HEERLEN, 8 Oct. — Nog steeds bestaat gevaar voor achtergebleven oorlogstuig, dat hier en daar gevonden wordt. Zondag vonden de drie kinderen van boer J. Langen te Welten bij Heerlen een geladen projectiel, dat ontplofte en de oudste, een kind van zeven jaar, doodde.

De Waarheid, 9 oktober 1950

Bevrijding en 'zuivering'

Meteen na de bevrijding van Heerlen op 17 september 1944 ontstond een klopjacht op iedereen die met de vijand had geheuld of daarvan verdacht werd. 'Foute Nederlanders' werden gearresteerd om berecht te worden.

Op 5 mei 1945 was heel Nederland bevrijd. Overal in het land heerste grote feestvreugde. Maar dat niet alleen. Ook heerste er woede. Met de oorlog moest afgerekend worden.

Op 6 mei ging de Bijzondere Rechtspleging van start. Deze had tot doel mensen te berechten die zich aan oorlogsmisdaden schuldig hadden gemaakt. Bijzondere gerechtshoven en volkstribunalen werden ingesteld. Voor ernstige misdaden werd de doodstraf ingevoerd.

Ook in Heerlen werd een tribunaal gevestigd. En wel aan de Sittarderweg. Mr. L. Th. M. Bronsgeest, kantonrechter te Heerlen, werd tot voorzitter benoemd.

In eerste instantie was het Militair Gezag belast met de uitvoering van de Bijzondere Rechtspleging, later het Directoraat-Generaal voor de Bijzondere Rechtspleging van het ministerie van Justitie.

In korte tijd werden tussen 120.000 en 150.000 verdachte personen geïnterneerd in provisorische kampen. Tot deze kampen behoorden onder meer kazernes, forten, fabrieken en scholen. Al ras waren er over heel Nederland verspreid meer dan honderd strafkampen.

*Gearresteerde NSB'ers bij het Raadhuis te Heerlen
Foto: Collectie Rijkzucht*

Ook in de Oostelijke Mijnstreek waren kampen, onder meer in Heerlen, Brunssum en Kerkrade. Sommige gestraften verrichtten arbeid in de Limburgse steenkoolmijnen.

Foto: www.demijnen.nl

Burgers van Heerlen!

Burgers van Heerlen! Nederlanders!

Wij hebben ze zien komen, de Duitschers, wij hebben ze zien gaan.
Geheel Heerlen is bevrijd.

De sterke hand Gods, den Heer der Heerscharen, zij geprezen in
eeuwigheid!

Wij betuigen eerbied aan onze dooden, aan hen, die hun leven voor
het vaderland gegeven hebben; wij beloven hun, dat wij de zorg voor
hun naastbestaanden zullen overnemen; wij beloven hun naastbestaanden,
dat wij de nagedachtenis van hun dierbare dooden blijvend zullen ge-
denken en wij bidden: Heer geef hun de eeuwige rust en het eeuwige
licht verlichte hen. Dat zij rusten in vrede.

Ontzaggelijk leed is over ons heen gegaan. Velen zijn diepe, onheel-
bare wonden geslagen. Dat ieder onzer zijn naaste kenne!

Wij danken de geallieerde legers voor de gebrachte vrijheid.

Nu is het wachten op de Koningin, op de Koningin en haar koninklijk
gezin.

Haar terugkeer is waarborg voor de algeheele bevrijding van ons
land en van ons rijk overzee.

Is waarborg voor de thuiskomst van onze uit het vaderland wegge-
voerde landgenooten.

Is waarborg, dat Nederland wederom een rechtsstaat wordt, dat weer
vrijheid bestaat en het recht heerscht.

Is waarborg voor de geleidelijke vervulling van al onze redelijke en
gerechtvaardigde verlangens.

Bewaart de verworven eenheid!

Bewaart Uw zelfbeheersching!

Aan den arbeid met God voor Koningin en Vaderland!

LEVE DE KONINGIN!

LEVE HEERLEN!

Heerlen, 19 September 1944.

De Burgemeester van HEERLEN,
M. F. G. M. VAN GRUNSVEN

Foto: Collectie Rijckheyt

Nawoord

In april 2014 hebben wij per mail contact gehad met *KZ-Gedenkstätte Neuengamme*. Dit om inlichtingen in te winnen over Vinken en Luja. Via archivaris Alyn Beßmann ontvingen wij enkele documenten. Deze staan in dit boekje vermeld.

Behalve deze documenten beschikt *KZ-Gedenkstätte Neuengamme* over geen enkele informatie over Leo en Jozef. Vandaar volgend verzoek van A. Beßmann:

Erstellen Sie eine Biographie über Leo Vinken und Jozef Luja? Dann wäre ich Ihnen sehr dankbar, wenn Sie uns Ihre Rechercheergebnisse für unser Archiv zukommen lassen könnten.

Mit herzlichem Dank und den besten Grüßen,

Alyn Beßmann,

KZ-Gedenkstätte Neuengamme

Archiv

Aan bovenstaand verzoek willen wij graag voldoen. Wij hebben mevrouw Beßmann dit boekje toegezegd. Dit opdat medewerkers en bezoekers van Neuengamme weten wie de jonge Weltenaren Leo Vinken en Jozef Luja waren.

Overigens, mevrouw Beßmann spreekt geen Nederlands, kan echter wel Nederlands lezen, gaf zij ons te kennen.

Bijlage Vinken

Verantwoordelijk voor ruim 30 onderduikers Beestmens „werkte” te Heerlen en Venlo

(Van onze verslaggever)

MAASTRICHT, 20 October. — Voor 't Bijzonder Gerechtshof, dat te Maastricht zitting hield, heeft Maandagochtend terecht gestaan de 36-jarige Lucerd Hoks, oorspronkelijk bakker te Groningen. Behalve het feit, dat hij bewakingsdiensten in het kamp te Ommen had verricht, werd hem ten laste gelegd, dat hij als lid van de arbeidscontroledienst der Duitsers een groot aantal onderduikers uit Heerlen, Venlo, Winterswijk en omgeving heeft gearresteerd. Van zijn slachtoffers zijn er meer dan dertig niet uit Duitse gevangenschap terug gekeerd.

Hoks was in 1940 als vrijwilliger naar Duitsland gegaan en in 1943 als bewaker naar het kamp te Ommen gezonden. Kortens later verscheen hij als arbeidscontroleur te Venlo en arresteerde er ongeveer tien personen.

Van deze arrestanten is C. F. v. d. Horst, uit Blerick, niet terug gekeerd. Daarna verhuisde Hoks naar Winterswijk, om vervolgens opnieuw naar het Zuiden af te zakken. Thans werd zijn schandplaats Heerlen. Hij wist in de Mijnsreek ongeveer 200 onderduikers op te sporen en aan de Duitsers uit te leveren. Drie-en-twintig van zijn nieuwe slachtoffers verloren het leven. Onder hen waren K. H. Cobben, uit Nuth, H. Horbach en J. S. Pöhl, uit Hoensbroek, H. G. Milde, uit Brunssum, en M. H. Coort, P. M. Erkens, J. W. Fluyvers, L. Vinken, J. Schutte, L. Sluymers, A. Schram en H. J. M. Suylen, allen uit Heerlen.

In deze zaak werden acht getuigen gehoord. Verdachte ontkende vele der tegen hem uitgebrachte beschuldigingen. Zijn

ontkenningen werden echter tegengesproken door 's mans eigen bekentenis, vastgelegd tijdens het politie-onderzoek, en verder uit de stukken in het dossier en de getuigenverklaringen.

De doodstraf geëist.

De advocaat-fiscaal, mr. F. Baron van Voorst tot Voorst, noemde deze verdachte een bloedhond der Duitsers. De man heeft zich aan zoveel misdaden schuldig gemaakt dat het bijna ongelooflijk is. Hij is in de ware zin des woords een beestmens — doch meer beest dan mens. Meer dan dertig personen zijn door hem de dood in gejaagd.

Voor dit individu, riep de advocaat-fis-

Pakketten voor Indië

Het Limb. Kath. Thuisfront, Dinghuis, Maastricht verzoekt ouders of familie, wier zoon of familielid van Indië op weg naar huis is, hiervan ten spoedigste opgave te willen doen, want er zijn minder pakketten dan adressen. Zodoende kunnen anderen, die met Kerstmis in Indië zijn hiervan profiteren, daar zij in de plaats komen van de vervallen adressen.

 Gemeente Heerlen ^X Provincie Limburg

Naam: Coort
 Voornamen: Martin Hendrik
 Adres: Heerlen
 Geb. datum: 20-3-16. Horst (L)
 Overleden te: Neuengamme (D) den: 14-1-45
 Bijzonderheden: In concentratiekamp.

Medegedeeld door: Standesamt. Hansestadt Hamburg-Neuengamme
 Adres: afbemidd. v. kapt. I. Th. Boesten.
 Grepatrieerd uit:
 Repatrieringsnummer: _____ Nr. Pers. Bew.: _____
 K 1729

Afbeelding: Collectie Centraal Bureau voor Genealogie

 Gemeente Heerlen ^X Provincie Limburg

Naam: Erkens
 Voornamen: Pieter Mathijs
 Adres: Heerlen
 Geb. datum: 29-7-1892 Schenkel (L)
 Overleden te: Neuengamme (D) den: 19-11-44
 Bijzonderheden: In concentratiekamp.

Medegedeeld door: Standesamt. Hamburg-Neuengamme
 Adres: afbemidd. van kapt. R. Th. Boesten.
 Grepatrieerd uit:
 Repatrieringsnummer: _____ Nr. Pers. Bew.: _____
 K 1729

Afbeelding: Collectie Centraal Bureau voor Genealogie

† Heden bereikte mij het treu-
rige bericht dat mijn zoon
HUBERT
J. M. SUILEN
op 29 Dec. 1944 in het concen-
traatiekamp Neuengamme in den
leeftijd van 23 jaar is overleden,
Nam. fam. zijn diepbedr. moeder
E. Suijen-Janssen.
Uitvaartdienst in Parochiekerk
H. Moeder Anna (R.K. H.B.S.)
te Heerlen, Donderdag 20 Sept.
om 9.30 uur.
Heerlen, 15 Sept. 1945.

Zaterdag ontvingen wij 't treu-
rige bericht, dat onze zoon en
broeder
LEENDERT
SLUJMERS
in den leeftijd van 23 jaar, den
3-3-1945 te Neuengamme (D.)
is overleden.
J. Sluymers-Bout
en kinderen,
Heerlen, Lijsterstraat 5.

Limburgsch Dagblad, 18 september 1945

Maandag ontvingen wij 't treu-
zig bericht d. o. zoon en broer
JACOB SCHUTTE
in den leeftijd van 24 jaar, den
31-12-'44 te Neuengamme (D.) is
overleden.
Wed. Schutte en familie.
Treebeek, Sterrenstraat 52.

Limburgsch Dagblad, 21 september 1945

Oorlogs- slachtoffer

Bij deze wil ik als oorlogsslachtoffer vragen waar onze vergoeding blijft. Mij is veel beloofd omdat mijn man oorlogsslachtoffer was. Hij is gepakt in 1944 en nooit teruggekeerd naar zijn vrouw en twee kinderen. Ik ben voor de kinderen opnieuw gehuwd en in '73 gescheiden. Toen is mij beloofd dat ik in aanmerking kwam voor een uitkering. Wat heb ik eraan, dat nu de oorlogsmisdadigers vastzitten. Mijn man, Augustinus Schram, is overleden in een kamp in Keulen op een onbekende datum. Als die oorlog er niet was geweest, waren wij nu samen gelukkig. Nu leef ik van de gemeente, van f 820,- per maand. Waarom moet de regering zoveel geld besteden aan het buitenland? Laat de stichting 40-45 eindelijk eens hun beloften waar maken.

Heerlen

Mevr. van Brussel

Limburgsch Dagblad, 13 december 1979

Augustinus Schram werd in 1915 geboren en woonde in de wijk Meezenbroek. Op ongeveer 30-jarige leeftijd overleed hij in een gevangenenbarak in Keulen, aldus gegevens van het Centraal Bureau voor Genealogie. Volgens Cammaerts *Het verborgen front, deel II* [Leeuwarden/Mechelen 1994] zou hij wel eens communistisch verzetsman geweest kunnen zijn.

Bijlage Luja

† Heden overleed tot onze diepe droefheid, voorzien van de H.H. Sacramenten der Sterfenden, in de ouderdom van bijna 62 jaar, onze dierbare, zorgzame en onvergelyke Echtgenote, Moeder, Schoonmoeder, Grootmoeder, Zuster, Schoonzuster, Tante en Nicht

HELENA MEERTENS

Lid van de H. Familie
echtgenote van

Johan Leonard Luja

Wij vragen een aandachtig gebed voor hare zielerust.

De diepbedroefde familie:

J. L. Luja
A. M. H. Brouwers-Luja
J. D. Brouwers en kinderen
Familie Meertens
Familie Luja

Welten, 22 Juli 1954.

De plechtige Uitvaartdienst, gevolgd door de begravenis, zal plaats vinden op Maandag 26 Juli a.s. in de Parochiekerk van de H. Martinus te Welten om 10 uur, Bijeenkomst aan het sterfhuis; Welvertuinstraat 80 om 9.40 uur.

Zij, die van dit overlijden geen kennisgeving mochten ontvangen hebben, gelieven deze als zodanig te beschouwen. 8076

† Heden overleed tot onze diepe droefheid na een korte ziekte, in het St. Josephziekenhuis te Heerlen, voorzien van de Genademiddelen van onze Moeder de H. Kerk in de ouderdom van 67 jaar, mijn dierbare echtgenoot, onze zorgzame vader, behuwd- en grootvader, broeder, behuudbroeder, oom en neef

De Weledele Heer

LEO LUJA

Ere-voorzitter Fanfare „Eendracht“ Huls-Simpelveld

weduwnaar uit het 1e huwelijk van

Helena Meertens

en echtgenoot uit het 2e huwelijk van

Maria Philomena

Schröder

Wij bevelen de ziel van de dierbare overledene in Uw godvruchtige gebeden aan.

De diepbedroefde fam.

Wed. M. Ph. Luja

Anna Brouwers-Luja

Jos. Brouwers

en kinderen

Fam. Luja

Fam. Meertens

Fam. Schröder

Heerlen, 18 aug. 1959

De plechtige uitvaartdienst en begravenis zullen plaats hebben op zaterdag 22 aug. a.s. in de parochiekerk van de H. Martinus te Welten om 9 uur. Bijeenkomst aan de kerk te Welten om 8.45 uur.

Enige en algemene kennisgeving

JO KNUBBEN (1922)

Na de eerste uitgave van dit boekje werden wij geattendeerd op het feit dat de man die bij de razzia in de nacht van 20 op 21 augustus 1944 wist te ontsnappen nog in leven is. Reden genoeg zijn verhaal op te tekenen. Donderdag 20 augustus 2014 zochten wij hem op in zijn huis te Sittard.

Jo Knubben (2014)

Wij hebben het over Jozef Jan (Jo) Knubben, geb. 22-10-1922, oudste en enige zoon van het gezin Knubben woonachtig aan de Doom 31 te Welten. Jo bezocht de jongensschool Sint Marinus, was lid van de Weltense verkennerij (Martinusgroep) en was even lid van de voetbalvereniging Weltania.

*Martinusgroep Weltense verkennerij
Foto: collectie Heemkundevereniging Welten-Benzenrade*

Tot zijn vriendenkring behoorden o.a. Leo Vinken, Jozef Luja en Hub Weerts (later als militair gesneuveld in Nederlands Indië)

*Hub Weerts - Jo Knubben - Leo Vinken en Jozef Luja
Foto: collectie Heemkundevereniging Welten-Benzenrade*

Na enkele keren geweigerd te hebben om vrijwillig in Duitsland te gaan werken besloot hij in 1942, al dan niet onder druk, toch maar te gaan. Hij werd ingedeeld voor een transport naar Schwenemunde/Świnoujściu (Polen). Een vriend van Jo was ingedeeld voor een transport, dat de dag daarop zou vertrekken naar Köln (Dld). Met een smoes speelde hij het klaar om bij dit transport ingedeeld te worden.

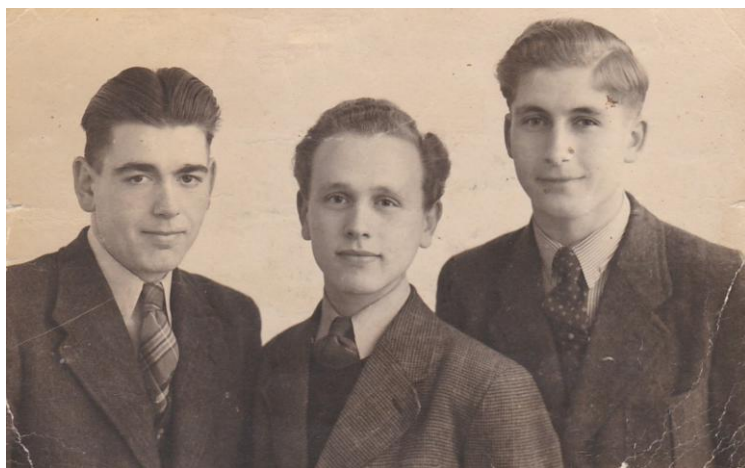
In Keulen, maar ook in Oberhausen moesten de mannen bunkers en schuilkelders bouwen. Zij verbleven in een lager en hadden na werktijd bewegingsvrijheid.

Men mocht ook met verlof en Jo besloot na een verlofperiode, Kerstmis 1943, niet meer terug te keren naar Duitsland. Hij zocht onderdak in de boerderij Keversberg. Eens per week bezocht hij zijn ouders in Welten.

Tijdens de razzia te Welten sliep Jo in zijn ouderlijke woning. Om 02.00 uur werd hij door gestommel wakker. Een voorzichtige blik naar buiten was voldoende om onmiddellijk naar de zolder te vluchten. Een arrestatieteam doorzocht de woning. Jo werd niet gevonden. Het team verliet de woning. Jo verliet de zolder. Korte tijd later keerde iemand van het arrestatieteam in de woning terug. Jo werd verrast. Door zich snel achter een stoel te verstoppen wist hij aan zijn arrestatie te ontsnappen. Vervolgens vluchtte hij naar de boerderij Keversberg. Daar voorzag agent Schlicher hem van valse papieren. Ook ontving hij aanwijzingen voor zijn eerste schuiladres: de

familie Daniëls aan de Nieuwstraat 1 te Beek. Daarna werd hij ondergebracht bij de familie Vaessen aan de Obbichterstraat in Berg aan de Maas. Hij verhuisde nog een keer naar de familie Alberts eveneens aan de Obbichterstraat in Berg aan de Maas. Hier verbleef hij tot het einde van de oorlog. Vanuit zijn slaapkamerraam zag hij de Maas. Tijdens de terugtocht van de Duitse troepen zag hij soldaten een veer van boomstammen bouwen naast een bestaand veer. Geallieerden beschoten dit veer vanuit de lucht.

In 1950 trouwde Jo en tot zijn pensionering, in 1989, was hij werkzaam bij DSM.

*Jozef Luja – Leo Vinken – Jo Knubben
Foto: collectie Heemkundevereniging Welten-Benzenrade*

Bronnen, onder meer:

Archief Rijckheyt Heerlen: www.rijckheyt.nl

Heerlen Vertelt: www.heerlenvertelt.nl

Archief Heemkundevereniging Welten-Benzenrade

Zoekmachine kranten, tijdschriften, boeken: www.delpher.nl

Limburgsch Dagblad, onder meer: 31 december 1932, 25 juli 1941, 19 september 1945, 15 juni 1946, 21 oktober 1947, 22 oktober 1947, 4 november 1947.

Website genealogie: www.wiewaswie.nl

Centraal Bureau voor Genealogie: www.cbg.nl

Genealogische site Limburg: www.allelimburgers.nl

Stichting Informatie Wereldoorlog Twee: www.stiwot.nl

Oorlogsgravenstichting: www.ogs.nl

Weltkriegsopfer Deutschland: www.weltkriegsopfer.de

Totenbuch Neuengamme, United States Holocaust Memorial Museum: www.ushmm.org

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Neuengamme>

oam.concebo.eu/Aussenlageruebersichtlang.pdf

www.LoukHulsman.org

